

هیدرولیک و نیوماتیک پیشرفته

دكتر سيدمحمدحسين سيدكاشي

استادیار گروه مکانیک دانشگاه بیرجند

Seyedkashi@birjand.ac.ir

فصل پنجم:

پمپ های هیدرولیکی

پمپ هيدروليک • مقدمه

• بعنوان قلب سیستم صرفاً مولد جریان سیال بوده نه فشار، و سطح فشار بستگی به میزان مقاومت عملگر در برابر آن دارد.

هیدرواستاتیک

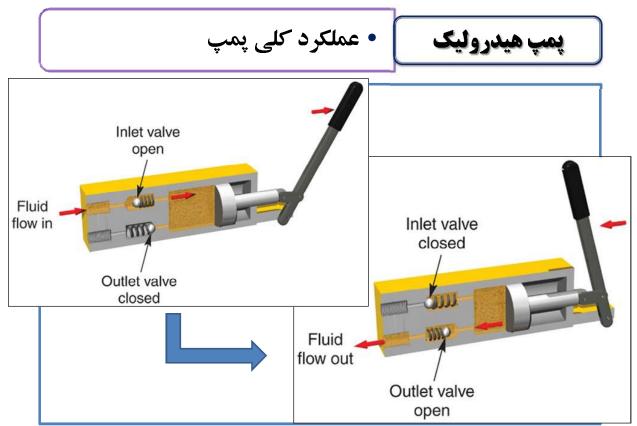
از فشار برای انتقال قدرت استفاده می کند.

هیدرودینامیک

از جریان برای انتقال قدرت استفاده می کند.

از جریان برای انتقال قدرت استفاده می کند.

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

پمپ هيدروليګ

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

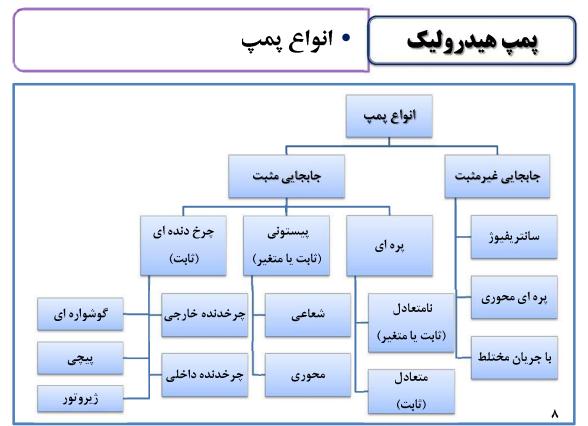

انواع پمپ

• پمپ های جابجایی مثبت

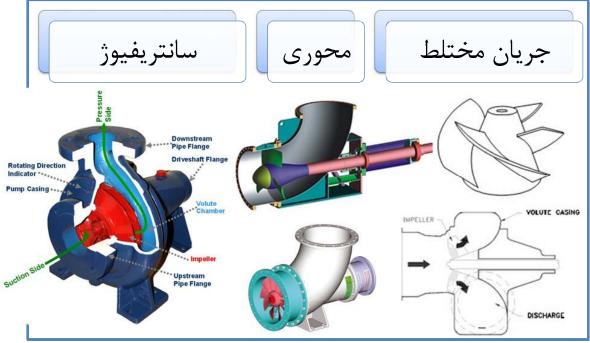
Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• پمپ های جابجایی غیرمثبت

انواع يمي

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• پمپ های جابجایی غیر مثبت

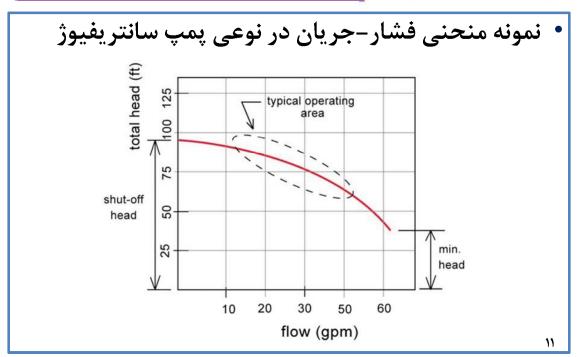
انواع يمي

- این پمپ ها برای ایجاد جریان بالا با فشار پایین بکار می روند. لذا در سیستم های هیدرولیک صنعتی کاربرد زیادی ندارند.
  - میزان فشار به مقاومت بار بستگی دارد.
  - هزینه تولید و نگهداری پایین، عملکرد ساده، قابلیت اعتماد بالا، سروصدای پایین
    - مناسب برای سیستمهای با ظرفیت فشاری ۲۵۰ psi -۳۰۰

١.

انواع پمپ

• یمپ های جابجایی غیرمثبت

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

انواع پمپ • پمپ های جابجایی مثبت

- بازای هر دور چرخش محور پمپ، مقدار مشخصی سیال را ارسال میکنند، لذا کاربرد وسیعی در صنعت هیدرولیک دارند.
  - توانایی غلبه بر فشار حاصل از بارهای مکانیکی را دارند.
  - توانایی غلبه بر مقاومت ایجاد شده در برابر جریان سیال در نتیجه اصطکاک را دارند.

• پمپ های جابجایی مثبت

انواع پمپ

مزایا نسبت به پمپ های جابجایی غیرمثبت:

- √ توانایی عملکرد در فشارهای بالا
  - √ ابعاد کوچک و فشر ده
    - √ بازده حجمي بالا
- √ تغییرات جزئی بازده در محدوده فشار طراحی
  - √ انعطاف پذیری بالا

18

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

پمپ هیدرولیک • انواع پمپهای جابجایی مثبت چرخ دنده ای پمپ های جابجایی مثبت پره ای مثبت مثبت پره ای

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• چرخدنده ای

انواع پمپ جابجایی ثابت

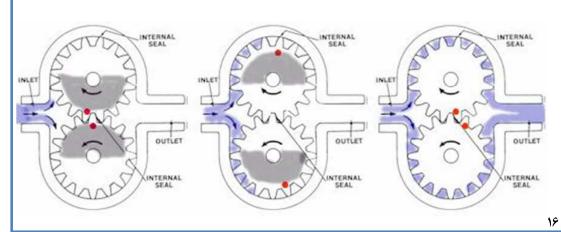
- طراحي آسان
- معمولاً براى تامين فشارهاى يايين
- عمر مناسب، قیمت ارزان و بازده پایین، مناسب مصارف عام
  - بیشترین کاربرد در ماشینهای ابزار و تجهیزات متحرک
    - کاهش شدید بازدهی در اثر سائیدگی
      - هزينه تعمير و نگهداري بالا
- بازدهی بطور قابل توجهی متاثر از افت های نشتی است (نشتی بین دندانه و پوسته، نشتی بین دندانه ها، نشتی از طرفین)

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• چرخدنده خارجي (External gear)

انواع پمپ چرخدنده ای

- معمولاً براي تامين فشارهاي پايين
- از چرخدنده های ساده، مارپیچی و جناغی میتوان استفاده کرد

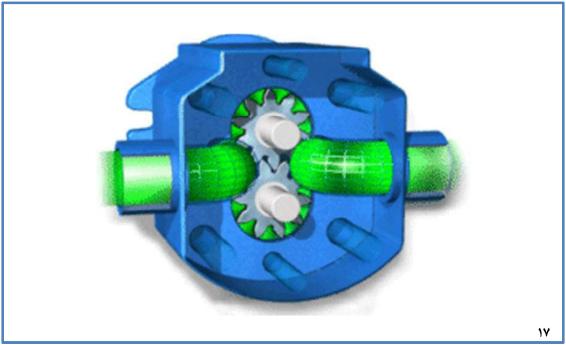

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

۱۵

• چرخدنده خارجی (External gear)

انواع پمپ چرخدنده ای

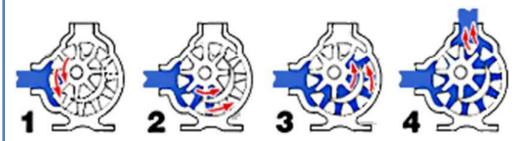

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• چرخدنده داخلی (Internal gear)

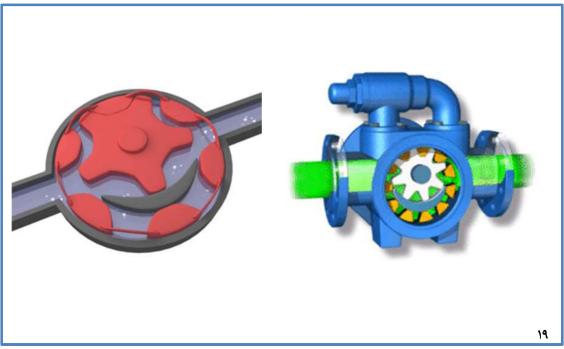
انواع پمپ چرخدنده ای

- معمولاً برای تامین فشارهای پایین
- کاربرد بیشتر به منظور روغنکاری و تغذیه در فشارهای کمتر از ۱۰۰۰ psi
  - بهبود کاهش بازدهی حجمی در اثر سایش نسبت به پمپ های چرخدنده خارجی

• چرخدنده داخلی (Internal gear)

انواع پمپ چرخدنده ای

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• گوشواره ای (Lobe)

انواع پمپ چرخدنده ای

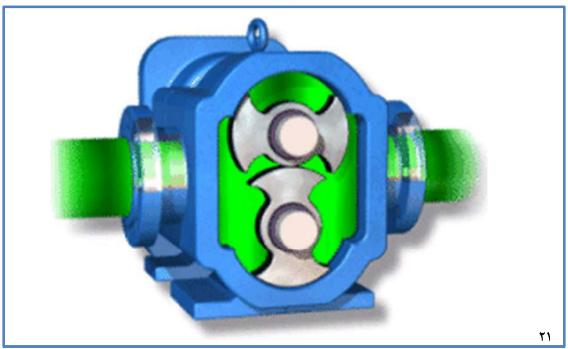
- از خانواده پمپ های چرخدنده ای که بسیار آرامتر و بی صداترند
  - هر دو گوشواره دارای محرک خارجی بوده و چرخدنده ها با یکدیگر درگیر نیستند
- جریان خروجی ضربان بیشتری دارد اما جابجایی حجمی آن نیز بیشتر است

۲٠

• گوشواره ای (Lobe)

انواع پمپ چرخدنده ای

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

انواع پمپ چرخدنده ای • ژیروتوری (Gerotor)

• بسیار شبیه چرخدنده داخلی، با این تفاوت که چرخدنده محرک یک دندانه کمتر از چرخدنده هرزگرد دارد.

22

• پیچی (Screw)

انواع پمپ چرخدنده ای

- دارای انواع یک پیچ، دو پیچ و سه پیچ هستند.
- در نوع اول، یک پیچ حلزونی داخل محفظه دوران می کند.
- در نوع دوم، دو محور حلزونی با هم در تماسند و با تلرانس ظریفی دوران می کنند.
- در نوع سوم، یک محور حلزونی در مرکز و دو محور حلزونی هرزگرد در دو طرف قرار دارند.
- دارای عملکرد بسیار آرام، بدون صدا و ارتعاش، قابلیت عملکرد در سرعتهای بالا، عدم ایجاد جریان اغتشاشی
  - دبی زیاد و فشار کم

24

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• پیچی (ادامه)

انواع پمپ چرخدنده ای

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

انواع پمپ جابجایی ثابت | • پره ای (Vane

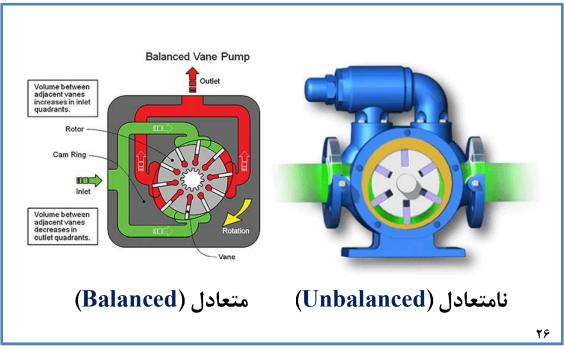
- پمپهای فشار متوسط در صنایع
- در فشار و سرعت تعریف شده دارای بازده حجمی ۸۵-۹۰٪
  - دارای حرکت آرام و بدون سرو صدا
- عملکرد آنها بستگی به تمیزی روغن، روانکاری خوب و سرعت محور دارد.
  - در انواع دوبل (موازی یا سری) قابل دسترس هستند.

20

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• متعادل و نامتعادل

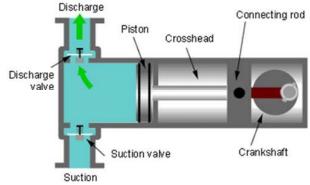
انواع پمپ پره ای

انواع پمپ جابجایی ثابت • پیستونی (Piston)

- با چرخش مکانیزم دورانی، پیستون ها داخل سیلندر رفت و برگشت می کنند.
- در هر دو نوع جابجایی ثابت و متغیر قابل دسترس هستند.
- دارای بالاترین نسبت توان به وزن، قیمت بالا، بازده بالا، عمر
  - تعميرات مشكل

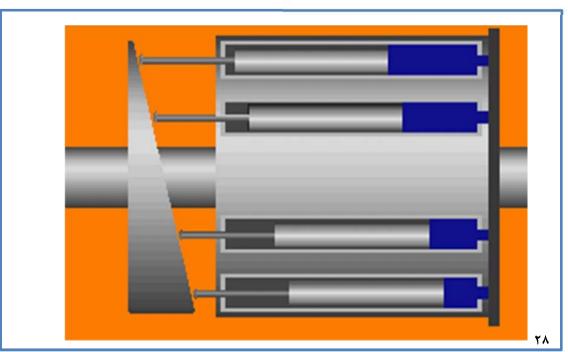
27

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• محوری با صفحه swash

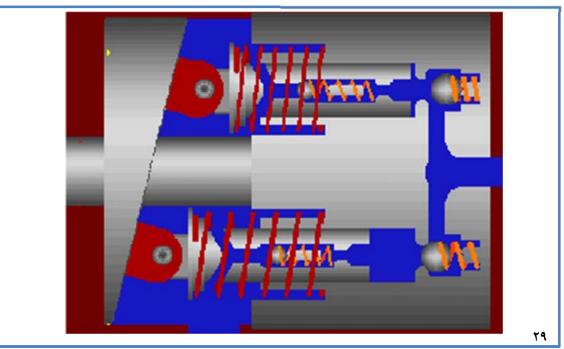
انواع يمي ييستوني

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• محوری با صفحه wobble

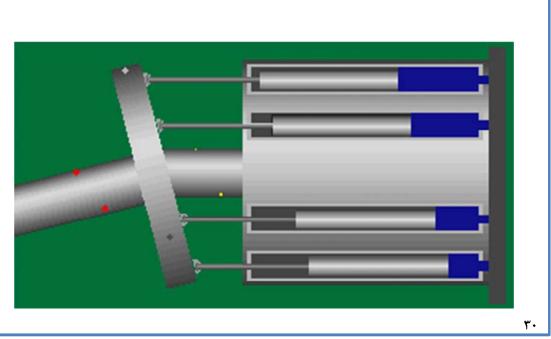
انواع پمپ پیستونی

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• محوری با محور خمیده

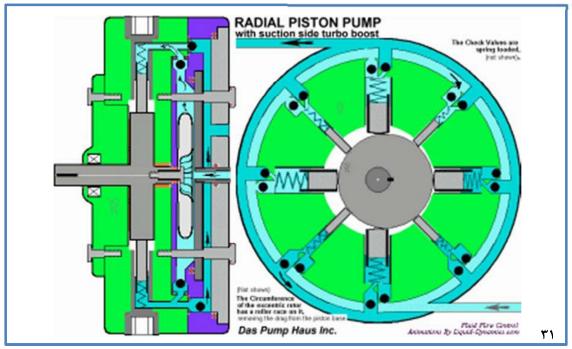
انواع پمپ پیستونی

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• شعاعي با بلوك ثابت

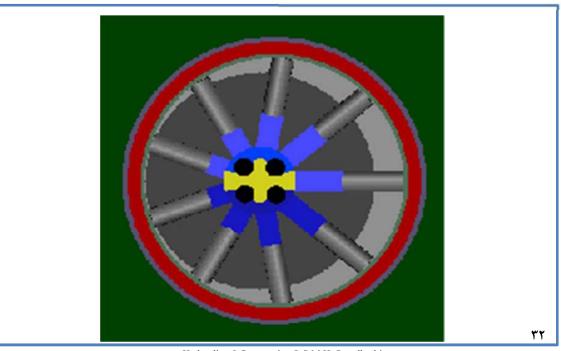
انواع پمپ پیستونی

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• شعاعي با بلوك چرخان

انواع پمپ پیستونی

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• مرور انواع پمپ

پمپ هيدروليک

44

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• حجم جابجایی پمپ

محاسبات

عملکرد کلی همه پمپ ها:

- نیم سیکل اول: یک حفره باز شده و سیال را بدرون می کشد
- نیم سیکل دوم: حفره بسته می شود و سیال را به بیرون میراند

پمپ ها بر اساس دبی که ایجاد و حداکثر فشاری که می توانند تحمل کنند دسته بندی می شوند.

حجم جابجایی پمپ (۷):

- حجم سیالی که در هر سیکل از پمپ خارج می شود.
  - واحد آن: in³/rev و احد آ

34

• شدت جريان يمب (دبي)

محاسبات

شدت جریان یمپ (Q):

- حجم سیالی که پمپ در واحد زمان از خود خارج می کند. $oldsymbol{Q} = oldsymbol{V}.oldsymbol{N}$
- به حجم جابجایی پمپ (V) و سرعت گردش شفت (N) آن بستگی دارد.
  - واحد آن: in³/min یا •
- سرعت گردش پمپ های هیدرولیک (N) بطور معمول ۱۲۰۰ یا rev/min یا rev/ ۱۸۰۰

3

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• شدت جریان یمپ (دیی)

محاسبات

مثال:

حجم جابجایی یک پمپ 30 cm³/rev است که توسط یک واحد محرکه با سرعت گردشی 1200 rpm می چرخد. جریان تئوریک پمپ چند لیتر بر دقیقه است؟

$$Q = \frac{V.N}{1000} = \frac{30 \times 1200}{1000} = 36 \ lpm$$

• شدت جریان یمپ (دبی)

محاسبات

مثال:

در یک سیستم جدید باید شدت جریان 8 gpm برقرار باشد. اگر از یک الکتروموتور 1800 rpm بعنوان محرکه استفاده شود، حجم جابجایی پمپ چقدر باید باشد؟

- فرض: بازده سیستم ۱۰۰٪ است.
  - يادآورى: 1 gal=231 in³

$$V = \frac{231.Q}{N} = \frac{231 \times 8}{1800} = 1.03 \frac{in^3}{rev}$$

27

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• گشتاور محرکه پمپ

محاسبات

گشتاور یمپ (T):

• گشتاور مورد نیاز برای غلبه بر فشار ایجاد شده در دریچه خروجی پمپ و به گردش در آوردن شفت ورودی پمپ

$$T=\frac{P.V}{2\pi}$$

• واحد آن: in.lbs يا N.m

• گشتاور محرکه یمپ

محاسبات

مثال:

برای یک سیستم هیدرولیک، یک پمپ با تحمل فشار حداکثر 20000 kPa و حجم جابجایی 40 cm³/rev در نظر گرفته شده. گشتاور مورد نیاز واحد محرکه یمپ چقدر باید باشد؟

• فرض: بازدهی سیستم ۱۰۰٪

$$T = rac{P.\,V}{2\pi} = rac{20000000rac{N}{m^2} \cdot \left(40rac{cm^3}{rev} \cdot rac{1\,m^3}{1000000\,cm^3}
ight)}{2\pi}$$

$$= 127.3 N.m$$

49

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• توان پمپ

محاسبات

توان يمپ:

• با داشتن گشتاور مورد نیاز، می توان توان خروجی واحد محرکه را حساب کرد.

$$HP = \frac{T (in.lb) . N (rpm)}{63025}$$

$$kW = \frac{T (N.m) . N (rpm)}{9550}$$

• توان پمپ

محاسبات

مثال:

• یک الکتروموتور، یک پمپ هیدرولیک را با سرعت دورانی 1800 rpm و گشتاور 350 in.lb به گردش درمیاورد. توان ورودی پمپ چقدر است؟

$$HP = \frac{T (in. lb) . N (rpm)}{63025} = \frac{350 \times 1800}{63025} = 10 \text{ hp}$$

41

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• توان پمپ

محاسبات

توان پمپ:

• با داشتن فشار و دبی نیز می توان توان خروجی واحد محرکه را حساب کرد.

$$HP = \frac{P(psi) \cdot Q(gpm)}{1714}$$

$$kW = \frac{P(kPa) \cdot Q(lpm)}{60000}$$

• توان پمپ

محاسبات

مثال:

• شدت جریان یک پمپ هیدرولیک 75 lpm و حداکثر فشار آن 20000 kPa است. حداکثر توان خروجی این پمپ چقدر باید باشد؟

$$kW = \frac{P(kPa) \cdot Q(lpm)}{60000} = \frac{20000 \times 75}{60000} = 25 \text{ kW}$$

44

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• بازده پمپ

محاسبات

بازده حجمی پمپ (η_V):

• نسبت شدت جریان واقعی به شدت جریان تئوری پمپ

$$\eta_V = \frac{Q_a}{Q_t}$$

 $\cdot (oldsymbol{\eta_m})$ بازده مکانیکی پمپ

• نسبت گشتاور تئوری پمپ به گشتاور واقعی

$$\eta_m = \frac{T_t}{T_a}$$

 (η_o) بازده کلی پمپ

مجموع افت توان یک پمپ یا نسبت توان خروجی پمپ به توان ورودی
 آن یا حاصلضرب بازده حجمی در بازده مکانیکی

$$\eta_o = \eta_V$$
. η_m يا $\eta_o = kW_h/kW_i$

44

محاسبات

• بازده يمپ

مثال:

• حجم جابجایی یک پمپ 2 in³/rev و بازده حجمی آن 0.92 است. اگر پمپ با سرعت 1200 rpm به گردش آید، شدت جریان واقعی پمپ چقدر است.

$$Q_a = \eta_V \cdot Q_t = \eta_V \cdot \frac{V \cdot N}{231}$$

$$= 0.92 \cdot \frac{2(\frac{in^3}{rev}) \times 1200(\frac{rev}{min})}{231(\frac{in^3}{gal})} = 9.56 gpm$$

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

محاسبات

• بازده پمپ

مثال:

• در یک سیستم هیدرولیک به شدت جریان gal 5 نیاز است. پمپ مناسب برای این سیستم باید با دور 1200 rpm بپرخد و بازده حجمی آن باید 0.88 باشد. حجم جابجایی این پمپ چقدر باید باشد.

$$V_p = \frac{231.Q_a}{\eta_V.N} = \frac{231(\frac{in^3}{gal}) \times 5\left(\frac{gal}{min}\right)}{0.88 \times 1200\left(\frac{rev}{min}\right)} = 1.094 \frac{in^3}{rev}$$

• بازده پمپ

محاسبات

مثال: یک پمپ با بازده کلی 0.87 و شدت جریان 45 lpm را قرار است در سیستمی با حداکثر فشار کاری 25000kPa بکار بریم. چه مقدار توان ورودی برای به گردش در آوردن این پمپ نیاز است؟

الف) محاسبه توان هيدروليكي

$$kW_h = \frac{PQ}{60000} = \frac{25000 \ kPa \cdot 45 \ lpm}{60000} = 18.75 \ kW$$

ب) محاسبه توان ورودی

$$kW_i = \frac{kW_h}{\eta_o} = \frac{18.75 \ kW}{0.87} = 21.55 \ kW$$

44

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• اطلاعات فنی پمپها (استاندارد)

يمي هيدروليك

پمپهای چرخدندهای (دور نامی p :1450 min⁻¹ = n فشار نامی برحسب bar)

اندازه نامی =	توان انتقالب به کوپلینگ پمپ P در kW							
دبی V in l/min	پمپہای یک طبقہ	پمپہای دو طبقه	پمپہای چہار طبقہ					
	p = 63 bar	p = 32 bar	p = 32 bar					
1,6	0,28	_	_					
2,5	0,43	0,35	0,7					
4	0,7	0,56	1,12					
	p = 100 bar							
6,3	1,3	0,88	1,76					
10	2,1	1,4	2,8					
16	3,3	2,2						
25	5,1	3,5	4,4					
40	6,3	5,6						
63	10	8,8						
100	20	ی دو و چهار طُبقه در هر	توجه: دیے بمبهاء					
160	34	ع آن، دو يا چهار برابر	٠٠٠٠ - ا					
250	52	می خواهد بود	مورد بست بـ مو اندازه نا					

• اطلاعات فنی پمپها (استاندارد)

پمپ هيدروليک

رمپها پیستونی شعاعی (دور نامی n = 1450 min⁻¹

فشار نامی	اندازه نامی =	توان انتقالی به کوپلینگ [kW]				
bar , s p	دبی از [l/min]	پمپ یک طبقه	پمپ دو طبقه			
160	6,3		4			
	16	5	11			
	40	12	26			
	100	32	65			
	160	51	105			
320	6,3	4,5	وجه : دبی این پمپ دو			
	16	11	برابر اندازه نامی است			
	40	27	3 3 3.3.			
	100	67				

49

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

• اطلاعات فنی پمپها (استاندارد)

پمپ هيدروليک

اطلاعات فنی مربوط به هیدروموتورهای پیستونی محوری (مقادیر استاندارد)

محدوده سرعت دورانی n = [min ⁻¹]	اندازه نامی =	در دور حداکثر P ،n _{max} فشار نامی [bar]					
	گشتاور خروجی $M_{ m d}$ $ { m N} $ m	توان كوپلينگ Pa [kW]	شده [l/min] شده p = 40	دبی جذب p = 80			
10 1500	16 25 40	2,4 2,5 4	43 44,5 66	24,3 23,3 38,5			
101000	63 100 160 250	6,3 10 16 25	Ē	66 106 185 270			

.1 kW = 1000 Nm/s (لي J/s)

پمپ هيدروليک

• اطلاعات فنی پمپها (استاندارد)

مقادیـر حداکــثری و مـرزی. شایان ذکر است که مقادیر حداقل یا حداکثر (مثلاً n_{max} و V̇_{Max} و ὑ̄_{Max}) ضروررتاً با هم حادث *نمیشوند. F = دق* سوراخهای صافی یا فیلتر (به μm). V҈ونبی = یا آهنگ حجمی (برحسب dm³/min = l/min)

نوع يمپ	سیال رولیک				دبی $\dot{V}_{ m max}$ in l/min	بازده $\eta_{\rm ges}$		فشار صدا dB		دقت صافی f in µm	
	از	5	از	تا		اذ	تا	از	تا		
۱- پمپ چرخدنده ای (با دندانه خارجی)	120	250	500	3500	300	50	90	60	80	100	
۲- پمپ چرخدنده ای (با دندانه داخلی)	100	300	300	3000	100	60	90	60	80	100	
۳- پمپ پیچی	150	160	500	3500	1000	60	80	60	80	50	
۴- پمپ پره ای	100	200	1000	2000	200	65	85	60	75	50	
۵- پمپ پیستونی معودی با ایسک اوسان کننده با دیسک مایل با بلوک سیلندر مایل	250 400 400		500 1000 500	2000 3000 6000	100 5000 2000	80 80 80	90 90 90	75 70 70	80 75 75	25 25 25 25	
۶- پمپ پیستونی شعاعی	300	650	200	3000	200	80	90	60	80	50	

Δ'

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

پمپ هيدروليک

• اطلاعات فنی پمپها (استاندارد)

مقادیر حداکثر و مرزی، یعنی مقادیر حداکثری (مثلاً n_{max} و M_{max)} با هم حادث نمی شوند.

نوع هيدروموتور	فشا <i>ر</i> سیال هید <i>ر</i> ولیک bar به	رور min ^{-ا} بn _{max}	گشتاور Nm ب	بازده % به $\eta_{t max}$
a) هیدروموتورهای ثابت ۱- هیدروموتور چرخدنده ای (با دندانه خارجی)	220/225	10000	400	85
۲- هیدروموتور چرخدنده ای	140/150	800	300	80
(با دندانه داخلی) ۳- هیدروموتور	160/180	800	1600	85
b) هیدروموتورهای ثابت/تنظیم پذیر ۴- هیدروموتور پره ای دوار ۵- هیدروموتور پیستونی محوری ۶- هیدروموتور پیستونی شعاعی	200/220 400/420 400/420	2000 6000 700	18000 22000 125000	85 90 90

کاربرد : همهٔ انـواع موتورهـای مـورد اسـتفاده در هیدرولـیک صنعتی؛ برای هیدرولیک خودرویی (فشار بالا) استفاده از هیدروموتورهای پیستونی محوری و شعاعی ارجحیت دارد.

پمپ هيدروليک

• گرانروی و دمای روغن پیشنهادی

	(50 °C)	گرانروی (د	حداکثر دمای کار			
نوع پمپ	mm²/s	°E	حالت کار دائم [°C]	حالت کار موقتی [℃]		
پمپ محوری چند سیلندره پمپ پیستونی محوری با	2045	3,06,0	65	80		
'شیر کنترل فشار شیر کنترل مجاری مکش پمپهای پره ای دوار	1020 2040	1,83,0 3,05,4	80 65	90100		
بمبهای بیستونی شعاعی	1020	1,83,0	65	90		
پمپهای پیچی پمپهای چرخدنده ای	20200	3,026 3,05,4	80 65	90100 90100		
پمپهای ویکرز پمپهای هیدرولیک و Safag	12152 3745 2033	2,020 5,06,0 3,04,5	65	80		

توجه: معمولاً شرکتهای سازندهٔ پمپها و دستگاههای هیدرولیکی روغن شرکت خاصی را پیشنهاد نمیکنند، بلکه استفاده از روغنهای با گرانروی خاص را توصیه نموده و محدودهٔ دمای کار مجاز را برای آن مشخص میکنند (mm²/s = 0,01 cm²/s = 1 cSt !s mm²/s واحد SI است).

۵٣

Hydraulics & Pneumatics © S.M.H. Seyedkashi

پمپ هيدروليک

• سازگاری آب بندها با سیالات

مادہ آب بند	سيال هيدروليكي									
	نقطه آنیلین روغن معدنی		محلول کیلیکول و آب	دی استر	استر فسفات		استر هالوژنه	استر سیلیکات		
	پایین	بالا	و آب	P.S.	مركب	پایه				
Buna N	sg	sg	sg	ar	sl	sl	sl	ar		
S	sl	sg sl	sg	sl	sl	sl	sl	sl		
Butyl	sl	sl	sg	sl	sg	ar	sl	sl		
Chloroprene چرم: بارور شده	ar	g	sg	sl	sl	sl	sl	sl		
باموم	g	g	sl	sl	g	ar	sl	sl		
با پلی سولفید	sg	sg	sl	sl	g g sl	ar	sl	sl		
با پلی اورتان	sg	sg	sl	_	sl	sl	_	-		
Polysulfide	sg	sg	sg	sl	ar	ar	sl	ar		
Polyurethane	sg	sg	sl	_	sl	sl	-	_		
Silikone	sl	g	sl	ar	sl	ar	sl	ar		
Teflone	sg	sg	sg .	-	sg	sg	g	_		
Viton	sg	sg	sg	g	g	sg	g	g		

معنای علائم اختصاری: sg = خیلی خوب، g = خوب، ar - به اندازهٔ کافی مناسب، sl = نامناسب